

קנס של 240 מיליון שקל על הציבור

השר להגנת הסביבה, עמיר פרץ. מס שקיות צילום: המשרד להגנת הסביבה

עלות־תועלת, בשל הערך הגבוה של התוֹ-
עלת הנמנעת מהציבור והן מכיוון שמדובר
בטיפול בנוזקי חלק קטן משקיות הפלסטיק.
כלי המדיניות החשוב והאקטיבי ביותר שניתן
להפעיל במקרה זה הוא להגביר את הפיקוח
ואיסוף הלקוח, במשולב עם הגברת החינוך,
הסברה ויצירת מנגנונים וולונטריים של רשי-
תות השיווק.

הדוגמה הזו מצטרפת לדוגמאות רבות שבהן
משתמשת הממשלה בכלים רגולטוריים כבדים,
שאינם מתאימים, בהכרח, לפתרון הבעיות.
יתרה מכך, לעתים גלי ההדף שנוצרים משיי-
מוש בכלים אלה הם חזקים ויקרים מדי לציבור,
שנאלץ לשלם יותר.

הכותבת היא ראש תחום סביבה במוסד
שמואל נאמן למחקרי מדיניות בטכניון
וראש המרכז לחקר משאבי טבע וסביבה
באוניברסיטת חיפה

וואה למצב כיום, אבל בכל זאת, עדיין יימכרו
כ-400 מיליון שקיות בשנה. מבחינת עלות
לציבור מדובר במס סביבתי שיגיע ל-240
מיליון שקל בשנה.

חשוב לציין, כי מאז ביצוע המחקר ב-2008
התקדם נושא הטיפול בשקיות אלה, אשר נכ-
ללות תחת חוק האריוות, שנכנס לתוקפו ביי-
שראל ב-2011. כלומר, קיימת כבר רגולציה
שאמורה לטפל בשקיות ולגרום ליצרנים ולרשי-
תות השיווק להפחית את השימוש בשקיות אלה.
הצעת החוק החדשה לא תייתר את הרגול-
ציה ואת האכיפה הנדרשת ליישום חוק האריוות,
אך תגרום לעומס ביורוקרטי ואכיפתי כדי לטי-
פל בשקיות, שמהוות שיעור קטן מסך האריוות
(מעבר לעול הכלכלי).

אז מה בכל זאת ניתן וכדאי לעשות
בנושא השקיות? הטלת מס על השקיות לא
עומדת במבחן הכרואיות הציבורית בניתוח

השר להגנת הסביבה, עמיר פרץ, יוזם חוק למיגור בעיית שקיות הפלסטיק. ההחלטה האחרונה שקיבל היא לגבות 60 אגורות על כל שקית שהציבור יצרוך בסופרמרקט.

לכאורה, נדמה כי הכוונה שלו טובה. השקיות האלה, המחולקות ברשתות השיווק, גורמות לנו להרגיש שאין כל בעיה עם המי-
תנה הזו, הניתנת לנו בחינם. אז כמובן, שזה לא בחינם – לא מבחינת המרכול, שמגלם את עלות השקיות במחיר המוצרים (כמו גם את עלות שכר העובדים, הניקיון והחשמל) וגם לא בחינם מבחינת ההשפעה של השקיות האלה על הסביבה.

למעשה, אם מנתחים את ההחלטה, מדין-
בר בעצם במס, שהוא קנס לציבור, כי כלל לא בטוח שהמחירים יירדו בעקבות מכירת השקיות וגם לא בטוח שזהו הפתרון הסביבתי האולטימטיבי, שלצורך כך הוצע החוק.

הצעות חוק מהסוג הזה קמות ונופלות כבר כשמונה שנים – החל מיזומה להחלפת שקיות הפלסטיק בשקיות נייר, החלפת שקיות הפי-
לסטיק בשקיות מפלסטיק "מתכלה", דרך איסור מוחלט של חלוקת השקיות, וכלה בהי-
טלת מס על השקיות.

במחקר שנערך במוסד שמואל נאמן בטי-
כניון כבר ב-2008, נמצא כי פוטנציאל הנוק של השקיות המגיעות לטבע הוא כ-6%. כלומר, מתוך 2 מיליארד השקיות שבהן אנו משי-
תמשים, כ-120 מיליון שקיות עלולות להגיע לסביבה, להיאכל בטעות על ידי בעל חיים או פשוט לטנף את השטחים הפתוחים. בעיה שלא ניתן להתכחש לה. כך, שאמנם, הפתרון המוצע לגבות 60 אגורות על כל שקית יגרום לצמצום השימוש בשקיות עד כדי 20% בהשי-